

1909
1633

Dagsorden

for

Det norske arbeiderpartis 20. landsmøte 1909,

som avholdes paa Hamar fra 8. til 11. april.

1. **Møtets aapning.**
2. **Fuldmagternes godkjendelse.**
3. **Vedtagelse av forretningsorden.**
4. **Valg av møtets funksjonærer.**
  - a. Dirigenter.
  - b. Sekretærer.
5. **Beretninger og regnskaper.**
6. **Loovforandringer.**
  - a. Partiets love
  - b. Partiets prinsipielle program.
  - c. „Social-Demokraten“s statutter.
7. **Storingsvalgene.**

Valgprogram og taktik.
8. **Utredning av alkoholspørsmålet.**
9. **Agitationen.**
  - a. Indjamling til agitationsfond.
  - b. Opprettelse av et presjefond.
  - c. Samarbeide mellem fagorganisasjonen og den politiske organisasjon.
10. **Partiets stilling til den socialistiske ungdomsbevægelse. (Ungsocialistene).**
11. **Kooperationen.**

12. Om brukskolerne.
13. Forandring i lov om vergeraadene.
14. Socialdemokratiets deltagelse i regjeringen.
15. Partipresjens annonser.
16. Opprettelse av hjem for barn.
Kvindelig fængjelsbetjening
17. **Valg.**
  - a. Redaktør, formand, næstformand, sekretær, øvrige styremedlemmer og suppleanter.
  - b. Revisorer med suppleanter.
  - c. Et medlem av styret for Arbeidernes aktetrykkeri med suppleant.
  - d. Repræsentanter til Det internationale sekretariat.
18. **Bestemmelse av sted for neste landsmøte.**

Indkomne forslag.

Punkt 6 a. Partiets love.

§ 2. "Under forutsetning av landsstyrets godkjendelse beslutter representantmøtet, at den nuværende amtsorganisasjon oppløses. I stedet opprettes selvstendige organisasjoner i de enkelte kredsje, som hver for sig har at forme sine love i overensstemmelse med Det norske arbeiderpartis program og under hensyntagen til de særegne stedlige forhold.

For imidlertid at ha et sambindingsorgan, som under visse omstendigheter — f. eks. ved stortingsvalg og under slaglige konflikter — kan være nyttig og nødvendig, opprettes et fylkesraad, som skal bestaa av samtlige kredsformænd.

Disse vælger sig imellem en formand og en sekretær og træder mindst en gang hvert aar — og ellers naar det forlanges av mindst 2 kredsstyrer — sammen til et møte, hvor fællesanliggender drøftes, og mulige forslag for kredsstyrer eller representantskaper utarbeides.

Økonomiske forpligtelser, som maatte paahvile amtspartiet ved dets oppløsning, fordeles paa kredsene efter det medlemsantal, som foreningerne hadde ved sidste kvartalsoppgjør.

Det forutsettes at amtsstyret fungerer til de nye kredsstyrer er valgte."

Smaalenes amts
arbeiderparti.
(Vedtatt paa aarsmøte 27. decbr. 08.)

§ 2 punkt 5 strykes, saa Kristiania faar sit eget partistyre som de andre byer og amter.

Narvik socialistiske
ungdomslag.

§ 3. Partikonvingenten forhoies med 5 øre pr. kvartal og medlem fra 1. juli 1910, for at kunne tilveiebringe en mere intens agitation.

Den socialdem. foren.,
Kristiania.

§ 4 punkt 1, ordet "3die" strykes, saa at landsmøterne blir aarlige.

Narvik socialistiske
ungdomslag.

§ 4 punkt 2 foreslaaes at lyde:

Til landsmøtet har enhver tilsluttet samorganisasjon (by eller amtsparti), som har oppfyldt de pligter som er fastsat i lovene, ret til at sende en representant for hvert paabegyndt 500 medlemmer. I byer eller amter, hvor samorganisasjon endnu ikke findes, har de enkelte avdelinger ret til at sende en representant for hvert paabegyndt 500 medlemmer. Samtidig med valg av representanter vælges et like antal suppleanter.

§ 4 punkt 3 utgaar.

Utrøndelagen arbeiderparti.

§ 4 punkt 5 strykes og erstattes med følgende:

"Utgifterne ved landsmøtet og repræsentanternes diæt og rejseutgifter betales af partikassen. Utgifterne utlignes pr medlem, og skal indbetales til partikassen inden utgangen af 1. kvartal i almanakaaret."

§ 4 punkt 7 forandres fristen for forslagernes omvendelse til foreningerne fra 4 til 5 uger.

Narvik socialistiske ungdomslag.

§ 4 punkt 8j. "Valg af partiets funktionærer" utgaar.

Den socialdem. foren., Kristiania.

§ 4. "Alle partiets landsmøter afholdes for fremtiden kun i Kristiania."

Kr.a østre arb.samfund.

§ 5. "Redaktører af partiets blade kan ikke samtidig være medlem af centralstyret."

Kr.a østre arb.samfund.

§ 5. I tilfælde af at aarlige landsmøter vedtas loijes landsstyret. Hvis dette ikke blir vedtat, beholdes landsstyret og fastsettes at dets medlemmer skal delta paa partiets landsmøter.

§ 6. I posten om centralstyret strykes alt, hvad der angaar landsstyret.

§ 6 punkt 2 strykes helt.

§ 7 punkt 2 ang. sekretæren forandres sidste passus til:

"Centralstyret kan ansætte en midlertidig sekretær."

§ 7 punkt 3 faar følgende ordlyd:

"Sekretæren maa ikke indehænde andre lønede hverv."

§ 7 punkt 5. Som sidste sætning i paragrafen sættes:

"Centralstyret besørger sekretæren garantiforsikret for det beløb, som centralstyret bestemmer."

Narvik socialistiske ungdomslag.

I § 8 utgaar første passus, og i almindelige bestemmelser indføres følgende paragraf:

"Centralstyret, landsstyret og revisorer vælges ved direkte valg, der afholdes umiddelbart efter hvert landsmøde."

Den socialdem. foren., Kristiania.

§ 9. "Almindelige bestemmelser" loijes post 2 (?) om aviserne.

Narvik socialistiske ungdomslag.

Som ny paragraf foreslaaes:

"Ingen af partiets tillidsmænd maa delta i hofsejer."

Den socialdem. foren., Kristiania.

De, der rejser i partiets tjeneste er berettiget til at erholde fri rejse samt i diætgodtgjørelse og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste 9 kroner pr. dag.

Ingen har ret til at erholde større honorar end det i loven bestemt.

Mekanikernes for., Kr.a.

Punkt 6 b. Partiets principielle program.

§ 4. Første passus utgaar. "En retfærdig valgkredsinddeling" opføres istedet.

§ 7. Afskaffelse af det paa udbytning beregnede hjemmearbejde.

§ 7 b. Afskaffelse af søndags-, heligdags- og natarbejde, som ikke af den organisation, hvis medlemmer skal udføre arbejdet, anerkendes for at være samfundsnødvendig.

Den socialdem. foren., Kristiania.

§ 7. "Løvbefælet 14 dages ferie om sommeren for arbejdere ved fabrikker, værksteder og stadens samt kommunernes faste arbejdere. Med bibehold af fuld løn."

Naar vi fremkommer med dette forslag er det fordi vi finder, at arbejdere fremfor nogen trænger ferie, især dem, der arbejder i fabrikker og ofte i trænge og usunde rum.

Det har jo udviklet sig slik nu, at endel er begyndt at jaa en liten ferie. For eksempel i forskjellige byer har de kommunale arbejdere en liten ferie, likesom personalet i de fleste forretninger.

Fabrikks- og værksarbejdere er jaaledes de daarligst stillede, og om sommeren er det ogsaa meget vanskeligt at faa være fri nogle dage, likesom man heller ikke har raad at skifte.

Vi finder det derfor paa høi tid at ta denne post op paa programmet.

Arne arbejderforening pr. Bergen.

§ 9. (tilleg). "Der indføres et internationalt sprog i alle offentlige skoler."

Den socialdem. foren., Kristiania.

§ 13. I Det norske arbejderpartis principielle program punkt 13 sidste

punktum styrkes ordene: "brændevins- og ølbedriften."

Som nyt punkt foreslaaes:

"Ophævelse af statsunderstøttelsen til brændevinsbedriften, samt arbejde for forbud som endeligt maal."

Ramsøes arbejderparti.

§ 13. I anledning det inden partiet drojtede spørsmaal om hensigten med vort arbejde vedrørende alkoholspørsmålet skal være statsmonopol eller forbud, tillater styret for Norges riksløge av "Berbandi" sig og paa dennes vegne at forelægge partiets landsmøde følgende udtalelse og forslag:

Da monopolisering av rusdrikproduktion og salg ikke vil lede til det resultat, som er forudsætningen for vort arbejde for stats eller kommuners overtagelse av produktive virksomheter, dette nemlig, at det offentliges indtægter skulde forøkes eller befolkningens utgifter formindkes, idet en forøkelse av det offentliges indtægter ved hjælp av rusdrikmonopol vistnok er mulig, men vil være det sanne som en i forhold her til øket utgift for befolkningen, uten at denne eller samfundet derved har faat nogen værdiforøkelse, og det offentliges utgifter til fattigvesen, sykepleie, fængselsvesen etc. øfter foreliggende faktiskke oplysninger vil forøkes i forhold til indtægterne ved rusdrikalget, finder vi at maatte foreslaa for landsmøtet, at ordene "brændevins- og ølbedriften" i vort principielle program punkt 13 utgaar og som ny post foreslaaes:

"Arbejde for utryddelse av alkoholen som nydelsesmiddel. (Ved fortsat indskrænkning som i kommunernes minimumsprogram anvist- og efter linjer, optrukne av landsmøterne.)"

P. 13. Fr.hald arbeiderparti foreslaar for landsmotet, at vordene "Brændevins- og ølbekræftningen" utgaar av § 13, sidste passus.

Stedet opføres som ny post:

"Størst mulig indskrænkning av drifkraftigheden med total fjernelse som endeligt maal."

P. 15. Militærposten paa partiets program forandres saaledes, at den faar følgende ordlyd: "Oprettelse av internationale volksgiftsdomstole og militarismens avskaffelse."

Forslaget begrundes med, at jøvend militarismen blir avskaffet maa der være oprettet volksgiftsdomstole, og vil denne post paa vort program da være fritat for unødig forvængning.

Kr.sund arbeiderparti.

Landsmotet beslutter, at generalstreikensidene optas til drøftelse og diskussion av partiets afdelinger og paalægger centralstyret at utgi oplysende brochurer om emnet og partipressen at opta spørgsmaalet til diskussion.

Narvik socialistiske ungdomslag.

Generalstreiken som taktikmiddel i arbeidernes frigjørelse.

Kampen og Baalerengens soc.dem. ungdomslag.

Landsmotet paalægger partiets afdelinger og presse at opta et energisk arbejde for statskirkens avskaffelse og for konfessionsløse folkeskoler samt i det hele taat at motarbeide den religiøse dogmeto.

Narvik socialistiske ungdomslag.

Punkt 7. Stortingsvalgene.

Paa valgprogrammet foreslaaes opsat: "Republikkens indførelse."

NB. Dette forslag fik ikke flertal ved behandlingen, men blev av mindretallet i henhold til lovens § 4 p. 7 forlangt indsendt til behandling.

Den socialdem. foren., Kristiania.

Arbeide for, at det skattefrie beløp i stat og kommune sættes op til 1200 kroner.

Kr.a. dørbrider og laasearbeider foren.

Rjøgoen arbeiderparti foreslaar for landsmotet at opta paa valgprogrammet for 1909 det principielle programs punkt 6 angaaende hjemstavn og statsborgerret ogsaa for indvandrede utlændinger.

Punkt 8. Utredning av alkoholspørgsmaalet.

"Utredning av alkoholspørgsmaal, specielt med henjyn til statsforbud ved lov, ved en dertil nedjat kommission, og forbud i tilfælde avgjort ved folkeavstemning."

Fr.hald arbeiderparti.

Punkt 9. Agitationen.

"Der utlignes en krone pr. medlem, som er tilsluttet Det norske arbeiderparti, som indbetales i 2 terminer. Første termin 1. juni 1909, anden termin 1910. Man tænkte sig med disse midler at kunne drive en mere hurtigere agitation og derved sende de bedste kræfter i ilden nu for valget. Og om nu-

lig oprettelse av et pressefond, der maatte ta sigte paa at støtte de partier-ganer, der er daarligst økonomisk stillet."

Krustvang grubearb. forening.

"Der henstilles til landsmotet, at der opnaevnes en komite til utredning av spørgsmaalet om oprettelse av et pressefond."

Kr.a. østre arbejdsfund.

Det fra Narvik socialdemokratiske forening til landsmotet i 1906 indsendte forslag om "oprettelse av et 2-3 maaneders kursus i Nordland til utdanning av foredragsholdere i de nordlige amter" foreslaaes atter optat til behandling.

Narvik arbeiderparti.

1. Da der er grunde, der taler for, at forholdet mellem den faglige og politiske bevegelse ikke er saa tilfredsstillende som ønskelig, og for muligens at tilveiebringe et bedre samarbeide mellem disse, foreslaaes:

Det paalægges det kommende centralstyre ved forhandling med sekretariatet at jaa en ordning istand, der resulterer i et mere intens samarbeide. Skulde landsorganisationsens love stille sig hindrende ibevan herfor, bor det henstilles til sekretariatet at forandre de nødvendige lovforandringer utarbeidet og forelagt kongressen 1910.

2. Agitatorer og foredragsholdere, der for arbeiderpartiets eller den faglige landsorganisation eller enkelt forbunds regning befinder sig paa reiser i agitationsoemed, tilpligtes i forbindelse med sin faglige eller

politiske virksomhet at virke for partipolitisk eller faglig oplysning, hvor forholdene gjør det paakrævet eller ønskelig.

Den socialdem. foren., Kristiania.

Punkt 10. Partiets stilling til den socialistiske ungdomsbevegelse.

Det norske arbeiderpartis stilling til den socialdemokratiske ungdomsbevegelse.

Kampen og Baalerengens soc.dem. ungdomslag.

Hvilken stilling bor arbeiderpartiet indta til ungsocialistene?

Den kristelige sociale forening, Kristiania.

De saakaldte "ungsocialisters" arbejde og fremgangsmaate er for tiden saadan, at det i hoi grad skader vort partis anseelse og fremgang ute blandt det store almene og uvidende publikum, derved at de gir borgerpressen og andre saa mangen anledning til, med eller mot bedre vidende, at stræmme med Det norske arbeiderparti.

Vi skal bare nævne deres stilling til, man kan gjerne si bespottelse av religionen (konferer demonstrationsfaner-ne og opslaaede plakater).

Efter hvad der daglig fremkommer i pressen opfordres jo folket direkte til lovbrud (konferer "Det 20. aarhundredes" kongresnummer 1907 samt "Ungsocialisten"). Til eksempel kan nævnes deres opfordring til tvøds mot lov om vernepligt. Arbeiderpartiet har jo paa sit program militarismens avskaffelse. Men dermed menes selvfølgelig, at vi i kraft av den almindelige stemmeret skal

forjøre at drive vore krav igjennem, og ikke ved lovbud.

Da som før nævnt "ungsocialisternes" handlinger og arbeidsmaate blir tillagt Det norske arbeiderparti, skjønt disse (ungsocialistene) ikke er tilsluttet partiet, tillater man sig herved at anmode landsmøtet om at vedta følgende uttalelse:

"Da de norske ungsocialisters forbund ikke er tilsluttet Det norske arbeiderparti, likefrem deres arbeidsmaate i det store og hele gaar ut paa at fremme sine ider ad revolutionær vei, uttaler landsmøtet:

De norske ungsocialisters forbund er ikke tilsluttet Det norske arbeiderparti. Arbeiderpartiet har intetjombest Samarbeide med ungsocialistene."

Gjøvik sœc.dem. for.

Punkt 11. Kooperationen.

Arbeiderpartiet skal drive en energisk oplysning om kooperationen.

Kampen og Baaløringen sœc.dem. ungdomslag.

Punkt 12. Om bruksskolerne.

"Man tillater sig at henstille til landsmøtet at ta under overveielse spørsmålet om, hvorvidt der gjennem lovgivningsmagten bør arbeides for at opheve samtlige bruksskoler i landet, da det viser sig, at de i større og mindre grad danner en hemsko for gjennemsjelfelsen av frit skolemateriel i de forskjellige herreder, hvor bruksskoler danner en større eller mindre del av et herreds skoler."

Som bekjendt indeholder landskoleloven bl. a. bestemmelse om, at i herreder, hvor der er bruksskoler, skal samme bruk være representert ved en av bru-

ket selv valgt funktionær og som har stemmeret i alle økonomiske spørsmåal vedrørende skolen. Denne brukets representant vil altså kun ha til opgave at forhindre enhver utgiftspost, der paa nogen maate kan udgaaes for bruket, og alltid stemme mot frit skolemateriel. Den samme representant kan efter vor formening danne en endnu vægtigere hindring end bare at stemme mot saken.

Det er nemlig ingen hsjeldenhet, at et bruks arbeidere kan være medlem av skolestyret og kan ha interesse av frit skolemateriels gjennemsjelfelse, men saken er den, at brukets representant alltid vil følge ham med aapne sine, og som regel lægge en hemsko for hans stemmegivning. Endnu et eksempel. I Marstad skolestyre blev der i et møte siraaks for jul av et medlem fremjat forslag om frit skolemateriel (forlagsstilleren var bruksarbeider). Et andet medlem hœvdede da, med tilslutning av brukets representant, at en brukskole aldrig vilde kunne tvinges til at gjennemsjelfe frit skolemateriel, da jo bruket selv holder skolen og brukets arbeidere av den grund er fritat for skolestat. Dette kan bli til en noksaa pinlig situation for vedkommende forlagsstiller, idet der av brukets representant og de øvrige medlemmer av skolestyret kan hœvdes, at det gjælder kun for vedkommende at fri sig selv for alle personlige utgifter til skolemateriel, da bestatningen ikke kan naa brukets arbeidere, saalænge bruket selv holder skolen.

Vi mener derfor av forannœvnte grunde, at disse bruksskoler med sin spesielle representasjon vil betydelig hemme frit skolemateriels gjennemsjelfelse og bør opheves, dog med visse garantier for vedkommende kommune.

Søndre Bergenshus amts arbeiderparti.

Punkt 13. Forandring i lov om vergeraadene.

Wøjs arbeiderparti henstiller til arbeiderpartiets landsmøte at ta op til drøftelse en revisjon av vergeraadsløven med særlig henblik paa en slydigere arbeiderrepresentasjon i raadene.

Punkt 14. Socialdemokratiet og regeringsmagten.

Yngen socialdemokrat kan indgaa i en borgerlig regjering medmindre der er flertal i stortinget.

Kampen og Baaløringen sœc.dem. ungdomslag.

Punkt 15.

Svad kan der gjøres for at saa rusdrifamnoncerne fjernet fra partipressen? Kr.fund arbeiderparti.

Indkommet efter indleveringsfristens utløp:

Man tillater sig herved paa vegne Arbeiderpartiets kvindeforening, her, at anmeldte følgende saker til opstilling paa partiets 20. landsmøtes program:

1. "Oprettelse av hjem for barn baade i og under den skolepligtige alder."

I anledning herav uttaler foreningen:

Da det ofte blandt arbeiderklassen er tilfælde, at kvinder maa være baade mor og forsørger, blir barna som følge derav oftest henvist til gatelivet. Moren kunde her saa indlevere sine mindre barn om morgenen, naar hun gik til sit arbejde, og hente dem om aftenen, samtidig som de større barn efter endt skoletid hadde et sted at th hen.

Der maatte da sørges for barnas underholdning, saasom: haandarbeide, sang, musikk og læsning. Dette vilde vække barnas interesse paa samme tid, som de vilde avholdes fra gatelivet.

2. "Kvindelig fængselsbetjening for kvindelige fanger."

Ianledning herav uttaler foreningen:

Vi anser at den mandlige betjening virker demoraliserende for kvinder under deres fængselsophold.

Overtstaaende forslag, der indkom for sent til at kunne behandles av partiavdelingen her, bedes velvillig fremmet av centralstyret.

Bergens arb.parti.

Centralstyrets bemærkninger til dagsordenen og de indkomne forslag.

Punkt 6 a. Partiets love.

§ 2. Smaalenenes amts arb. partis forslag om forandring i lovene, faaledes at amtspartierne i den nuværende form opløses til fordel for kredsorganisationer er et spørgsmål, som gjentagne gange har været oppe til behandling paa forskjellige amtspartiers aarsmøter.

Centralstyret er imidlertid av den opfatning, at det fremdeles er nødvendigt for agitationens og organisationens skyld i de distrikter, som endnu ligger tilbage, at bibeholde amtspartierne, ligesom amtspartierne ogsaa vedrørende de enkelte kommuners forhold og interesse inden amtet og amtstingene har sin store betydning. Da der indenfor de nuværende amtspartier intet er til hinder for at oprette det nødvendige organisationsmæssige samarbejde vedrørende agitationen for stortingsvalget m. v. i de enkelte kredse, antar man ikke, at det for tiden er nødvendig lovmæssig at foreta nogen ændring i den nuværende organisationsform.

§ 2. Narvik socialistiske ungdomslags forslag til forandring

ger i lovenes § 2 sigtende til at oprette egen byorganisation for Kristiania behandles av de derværende foreninger og vil der i tilfælde for landsmøtet bli forelagt det nødvendige i denne sak.

§ 3. Forslag fra Den socialdemokratiske forening i Kristiania om forholdelse av partiløntingen ten kan styret ikke anbefale, da det har vist sig, at flere organisationer har sine vanskeligheter med at faa indbetalt i ret tid den nu gjældende kontingent.

§ 4. punkt 2. Forslag fra Uttrøndelagen arb. parti om at indstrænke representationen til landsmøtet til 1 representant for hvert paabegyndt 500 medlemmer antages at være en for sterk indstrækning om man ellers mener, at en forandring i de nu gjældende regler bør foretages.

§ 4. Narvik socialdemokratiske ungdomslags forslag om at vende tilbake til at holde aarlige landsmøter kan ikke tilraades.

Forslaget om reiseutgifternes fordeling paa landsmøtets deltagere med forudsvis utlæg av partikasjer er med

de pengemidler, som partikasjer hittil har hat til raadighet, umuligt at vedta.

§ 5. Den soc. dem. foren. s. Kr. a. forslag om, at valg av styre m. v. ikke skal foretas av landsmøtet, men direkte av partiets medlemmer, anbefales ikke, da dette maa bli en tungvint og upraktisk fremgangsmaate, ligesom partimedlemmerne, som bor spredt ut over vort vidtstrakte land, ikke kan ha det nødvendige personkjenndskap for benyttelsen av en saadan valgmaate.

§ 5. Forslagene fra Kr. a. østre arb. samfund om, at partibladeres redaktører ikke kan være medlemmer av centralstyret, samt at partiets landsmøter for fremtiden skal holdes i Kristiania, anbefales heller ikke.

§ 5 punkt 2 foreslaes av centralstyret ændret faaledes:

“Desuten tiltrædes styret av én av Arbeidernes faglige landsorganisation valgt representant, ligesom styret vælger én inden sin midte, som tiltræder den faglige landsorganisations sekretariat.”

Denne forandring er foranlediget av en tilsvarende forandring i den faglige landsorganisations love.

§ 5. Forslaget fra Narviks ungdomslag om at sloise landsstyret er betinget av, at aarlige landsmøter indføres, ligesom et par forslag til forandringer i §§ 6 og 7 staar i samme forbindelse.

Disse anbefales derfor ikke.

§§ 6 og 7. De andre av samme lag stillede forslag om mindre forandringer i disse paragrafer anses centralstyret ikke paakrævet.

§ 9. Narviks social. ungdomslags forslag om at stryke bestemmelseerne i den paragraf vedrørende partiets aviser anbefales ikke.

Nye lovforslag.

Den av Den sociald. forening i Kr. a. foreslaede nye paragraf om tillidsmændenes deltagelse i høffester antas ikke at passe i loven, men bor i tilfælde vedtas som en uttalelse i form av en henstilling, hvis dette anses nødvendig.

Mekanikernes forenings (Kr. a.) forslag om at indta i lovene bestemmelse om dietgodtgjørelse og erstatning for tapte arbeidsfortjeneste under reiser i partiets tjeneste antar man ikke er nødvendig paany at indta. Denne bestemmelse besluttedes paa sidst avholdte landsmøte at skulle utgaa av lovene, idet den, om saa ønskes, kunde vedtas tilført protokollen som noget styret hadde at rette sig efter. Dette sidste blev imidlertid ikke gjort, men senere har styret fundet det nødvendig at vedta regler for reisegodtgjørelsen; disse kan bli refereret paa landsmøtet.

Punkt 6 b. Det principielle program.

Punkt 4. I anledning de fra Kr. a. socialdem. foren. indkomne forslag foreslaar centralstyrets flertal, at denne post faar følgende ordlyd:

“En forholdsmaessig representation for de forskjellige byer og landsdele. Ophævelse av bostedsbaandet.”

Et mindretal i styret foreslaar:

“En saavidt praktisk mulig like valgkredsinddeling bygget paa jolketallet osv.”

Et andet mindretal foreslaar:

“En valgkredsinddeling med større henlyntagen til de stemmeberettigedes antal osv.”

Punkt 7. Forslaget om avskaffelse av det paa utbygging berøgnede hjemmearbeide antas at være et spørsmål, som jagorganisationerne nærmest bør opta til behandling.

Punkt 7 b. Forslaget om betingelserne for arbeide paa jon- og helligdage m. v. anbefales ikke, da man anser programmets nuværende form for at være bedre.

Punkt 7. Lovbealet 14 dages ferie om sommeren for arbeidere ved fabriker, verksteder og statens samt kommunernes faste arbeidere. Forslaget kan ikke for tiden anbefales optat, men bør behandles og i tilfælde vedtas paa Den jaglige landsorganisations kongres.

Punkt 9. Om indførelse av et internationalt språk i alle offentlige skoler kan ikke anbefales.

Punkt 13. Forslagene om at stryke ordene "brændevins- og olbedriften" samt at indsette "arbeide for forbud som endelig maal" eller "arbeide for utryddelse av alkoholen som myndelsesmiddel".

Dette spørsmål er som behandlet paa foranledning av en beslutning vedtatt paa sidste landsmøte omfjendtlig for eningerne til behandling. No da indkomne uttalelser, som der nærmere vil bli vedgjort for paa landsmøtet, fremgaar, at et overveiende antal har tiltraadt centralstyrets anbefaling om, at der i nærværende sak ingen forandring gjøres i partiets program.

Et av centralstyrets medlemmer mener dog, at ordens "brændevins- og olbedriften" bør strykes.

Angaaende det punkt paa kommuneprogrammet vedrørende samme spørsmål, og som derfor naturlig bør sees i samme forbindelse, vil centralstyret for at tydeliggjøre dette foreslå,

at postens ordlyd forandres derhen, at der istedetfor "ingen nye utjalgsteder" sættes "ingen flere utjalgsteder" osv.

Punkt 15. Programposten om militærvesenets avskaffelse foreslaas av Kr.sund arb. parti omredigeret.

Centralstyret vil i tilslutning hertil foreslaa, at posten faar følgende ordlyd:

Oprettelse av internationale neutralitets- og voldgiftsavtaler, militærutgjertenes gradvise nedsettelse med militærvesenets avskaffelse som maal.

*

Angaaende militærspørsmålene er til centralstyret ogsaa indkommet en foresstilling fra Carl Bonnevie, hvort anbefales at landsmøtet vedtar følgende uttalelse:

"Det norske arb. parti har sat sig som særlig oppgave at arbeide for overenskomstene mellem de forskjellige landes arbeiderorganisationer gaende ut paa, at folkene negter deltagelse i krig for eget land har tilbudt voldgift."

Under sakens behandling paa landsmøtet vil Bonnevie faa anledning til nærmere at vedgjøre for dette.

*

Karvik j.c.d.m. ungdomslags forslag om at opta generalstreiksidoen til drostelse samt at paalægge styret at utgi brosjurer om emnet, finder centralstyret ikke formaalstjenlig at vedta for tiden. Der som generalstreiken nogen gang skulde vise sig nødvendig som politisk kampmiddel, saa vil spørsmålet av sig selv trænge sig frem i den almindelige diskusjon.

Det samme lags forslag om atter at indta i programmet statskirkenes av-

skaffelse m. v. maa foraaedes. Dette punkt blev som bekjendt besluttet sroket paa landsmøtet i 1901 og antar man, at der ikke senere er indtruffet noget, som skulde nødvendiggjøre nogen forandring heri.

Punkt 6 c. „Social-Demokraten“s statutter.

Centralstyret foreslaar, at statutternes § 5, første punktum, forandres saaledes:

"Redaktøren ansætter de nødvendige medarbeidere i bladet."

Et medlem stemmer mot denne forandring.

Punkt 7. Stortingsvalgene.

Det av landsmøtet i 1906 vedtagne valgprogram vil av centralstyret i det væsentlige bli foreslaat ogsaa for kommende valg, hvorom nærmere skal bli landsmøtet foreslagt.

De vedtagne bestemmelser for partiets taktik har sikkerlig vist sig at være rigtige og heldige, hvortfor samme vil bli foreslaat opretholdt.

*

Det forslag som er fremsat av et mindretal i Den j.c.d.m. forening, Kr.a om "republikens indførelse" ansees upaaaktet og litet formaalstjenligt som valgprogram.

Kr.a dorvrider- og laasearb. forenings forslag om arbeide for at forhøie det stattefrie beløp til 1200 kroner i stat og kommune kan ikke i denne form anbefales.

Rjøgens arb. parti foreslaar at opta paa valgprogrammet for 1909 det principielle programs punkt 6 ang. hjemstavns og statsborgerret og saa for indvandrede utlændinger.

Forslag i denne retning har været under overveielse i partiets stortingsgruppe og vil der snarest mulig bli foresat for forslagens fremme.

Punkt 8. Utredning av alkoholspørsmålet.

Det fra Fr.halds arb. parti fremkomne forslag om "utredning av alkoholspørsmålet spesielt med henfyn til statsforbud ved lov ved en dertil nedsat kommission", anser centralstyret under nærværende forhold at være berettiget og anbefaler derfor samme, men man antar at spørsmålet "forbud i tilfælde avgjort ved folkeavstemning" ogsaa hører til de ting, som kommissionen nærmere maa utrede og behandle.

Punkt 9 a og b. Agitations- og pressefond.

Kustvangen grubearb. forenings forslag om utligning av pengemidler til valgagitation er selvfølgelig anbefalelsesverdige, hvis partiforeningerne antar at kunne være med herpaa.

I tilfælde at anvende endel av midlerne til opprettelse av et pressefond bør senere bli gjenstand for nærmere overveielse.

Forslag fra Karvik arb. parti om opprettelse av et kursus i Nordland for utdannelse av foredragsholdere var ogsaa til behandling paa sidste landsmøte; men blev av dette hverjend centralstyret. Styret har imidlertid ikke kunnet paata sig at ordne den slags kursus i de forskjellige landsdele, men antar, at det i første række saar bli en oppgave for de lokale organisationer. Man har heller ikke tilstrækkelige pengemidler til sin

raadighed til dette oemed; men har man desværre været tvunget til at afslaa paatrævede bevillinger til almindelig agitation i flere landsdele.

Bunkt 10. Den socialistiske ungdomsbevægelse.

Norges socialdemokratiske ungdomsforbund er ikke som forbund tilsluttet Det norske arbeiderparti, men enkelte foreninger inden dette er derimot paa de respektive steder indmeldt i partiet. Det har i den senere tid vist sig at Ungdomsforbundets landsmoter samt enkelte ungdomslag har indtatt et fra partiet avvikende standpunkt, specielt i spørgsmaalene vedrørende religionen og det parlamentariske arbejde.

Da ogsaa et av de lag i Kristiania, som var indmeldt i partiet, vaaren 1907 vedtog uttalelser i nevnte spørgsmaal avvikende fra partiets opfatning, gjorde centralsstyret vedkommende lag opmærksom paa, at dette stod i direkte strid med arbeiderpartiets program og taktik. Videre optog centralsstyret i mai f. a. spørgsmaalet om ungdomslagenes organisationsmæssige stilling til partiet og tilstreb derefter de ungdomslag i Kristiania, som var indmeldt i partiet, følgende:

“Efter at Ungdomsforbundet har optraadt som en av partiet uafhængig og med dette fideordnet politisk landsorganisation, finder centralsstyret at det er formelt ukorrekt, at endel lag er tilsluttet baade Ungdomsforbundet og partiet, og henstiller derfor til Dem at ta samme spørgsmaal under overveielse.

Som De vil se av partiets love § 2 er partiet sammensatt av amts- og byorganisationer. En avvikelse herfra kan dog ske med landsstyrets billigelse.

— Og det er sandsynligt, at dersom ungdomslagene holder paa sit forbund som fast landsorganisation, saa vilde det bli tilladt ungdomslagene at indmelde sig gjennem forbundet.

Principalt vil man anbefale, at ungdomslagene oppgir sit landsforbund og melder sin ind i partiet overensstemmende med lovenes fordring.

Subsidiært, at lagene melder sig ut av partiet og arbeider for at forbundet som saadant blir indmeldt. Det principalt anbefalte forslag uteluffer naturligvis ikke, at ungdomslagene kan holde landsstevner og diskutere hvilke spørgsmaal, de maatte ønske.”

Noget direkte svar er ikke mottatt paa denne skrivelse; men senere har 2 av de tilskrevne lag meldt sig ut av Ungdomsforbundet og haar saaledes nu kun tilsluttet partiet.

Da senere (januar 1909) et i Kristiania værende lag tilhørende Ungdomsforbundet anmodet om at bli optatt i partiet, avtog centralsstyret i henhold til det foran anførte dette.

Bunkt 11. Kooperationen.

At arb. partiet skal drive en energisk oplysning om kooperationen er centralsstyret selvfølgelig enig i. — Der vil paa landsmotet bli avholdt et foredrag om dette emne og styret agter senere at faa utgit en ny brochure om saken.

Bunkt 12. Om bruksskolerne.

Sporsmaalet om disse skolers ophevelse blev ifjor optatt av Braa i ødelstinget under landskolelovens behandling. Resultatet blev, at saken oversendtes regjeringen, der anmodebdes

om at fremkomme med forslag, “om mulig allerede til næste storting”.

Bunkt 14. Socialdemokratiet og regeringsmagten.

Hvis landsmotet finder det nødvendig nærmere at præcisere partiets stilling i dette spørgsmaal, har centralsstyret intet at indvænde herimot under de nuværende politiske forhold.

Bunkt 13.

Nojs arb. partis henstilling om revisjon av “bergeraadsløven” bør ogsaa behandles paa samme maate.